

A BIBIANA Revue cím- és hátoldala

A BIB 50 plakátja

A BIB 50 ÉVE

SZEMELVÉNYEK A BIBIANA REVUE-BŐL

Az itt közölt írások eredetileg a *Revue Bibiana* című, az IBBY Szlovákiai Szekciójának negyedévenként megjelenő kiadványában, a *BIB 50 éve* alcímet viselő 2015/3. számában láttak napvilágot, amely a Pozsonyi Illusztrációs Biennálé (Bienále ilustrácií Bratislava) megszületésének jubileumához kapcsolódó visszaemlékezéseket, méltatásokat, dokumentumokat ad közre. A *Bibiana* a gyerekek számára létrehozott nemzetközi művészeti intézmény, mely Pozsony óvárosában található.

Küldetés

Egy kiváló képzőművész, a pozsonyi Képzőművészeti Főiskola H. Ch. Andersen-díjjal és a Grand Prix BIB'83 elnevezésű díjjal kitüntetett professzora, Dušan Kállay mondta:

„A munkáját végző illusztrátornak kötelessége, hogy ne azt fesse, ne azt illusztrálja, amit már leírtak, hanem ellenkezőleg: az irodalmi mű társutasává kell válnia, saját vallomását kell megfogalmaznia, saját filozófiai álláspontját, mert munkájának csak így van értelme. Ahol az író képalkotó képessége a határaihoz ér – legyenek a képei bármilyen színesekek –, ott kezdődik az illusztrátor munkája. S ha neki sikerül a könyvet egy további dimenzióval, a sajátjával bővítenie, akkor a cselekedete művé változhat. Ezt a tézist nemcsak annak a ténynek a példájával védhetjük meg, hogy a világirodalmi rangú műveket újra és újra kiadják, hanem azzal is, hogy alapvető posztulátumukhoz mindig is egyénileg

lehetett s lehet majd hozzáférni, mert a megközeledés az irodalmi műnek, a bölcséletének az egyéni megértésétől függ, attól, hogy az egyes illusztrátorok személyes érzékenységük által miképp akceptálják az adott művet.”

Azért bátorítottam ezt a hosszabb idézetet ide írni, mert az elmondottakat alapvető fontosságúaknak tartom ahhoz, hogy a gyermekkönyvek illusztrálásának sajátos problémakörét meg lehessen érteni, következőképp meg lehessen ítélni a képzőművészek alkotói tetteit, főleg ha olyan nemzetközi és versenyszerű seregszemléről van szó, mint amilyen a Pozsonyi Illusztrációs Biennálé.

Fedor Kriška

A BIB mint titokzatos és gyönyörű álom

Számunkra, az Iparművészeti Főiskolán oktató Jágr tanársegéd műtermének diákjai számára a BIB olyan volt, mint egy titokzatos és gyönyörű álom az egzotikus Pozsonyban. Pozsonyt lemezlovasként úgy ismertem, mint korzóval, egyetemi klubbal rendelkező, pajkos várost... Az Aranyalma pedig csodálatos díj volt, költői, sőt bibliai jelentéstartalommal, s mérhetetlenül messze állt minden politikai titulusától. Egyáltalán nem sejtettem, hogy a könyvillusztráció lehetne a jövőm: akkoriban bizonyára úgy gondoltam, hogy animációval fogok foglalkozni és rockzenekarok dobjait festem majd ki... Amikor, évek múltával, közép-európai világom óceánon

- 1 Szó szerinti fordításban: Ifjú Nyarak; a gyermek- és ifjúsági irodalom nagyhírű kiadója 1953-ban jött létre, 1956-ig Szlovák Gyermekkönyvkiadó (Slovenské nakladateľstvo detskej knihy) néven működött, 2003-ban pedig egyesült a Szlovák Pedagógiai Könyvkiadóval (Slovenské pedagogické nakladateľstvo), de nevét és arculatát is megőrizte. A Mladé letá elévülhetetlen érdemeket szerzett a színvonalas gyermek- és ifjúsági irodalom terjesztésében, és olvasók nemzedékeit nevelte fel.
- 2 A „Világrontó” (szlovákul: Kazisvet, csehül: Kazisvět) alakja s neve ismerősen cseng(het) mindazok körében, akik eredetiben látták a múlt század klasszikus cseh mesefilmjét, az *Aranycsillagos királykisasszony* (*Princezna se zlatou hvězdou*, 1959) című művet, melynek egyik főszereplője a gonosz, hatalmaskodó, ugyanakkor pedig gyáva és nevetséges VI. Kazisvět király, aki erőszakkal akarja házasságra kényszeríteni a szépséges királykisasszonyt. A groteszk „személynév” köznévként is ismert: pusztítót, kártevőt jelent.

A BIB történetéről megjelentetett kötet

A BIB szervezői zsűritagokkal, illusztrátorokkal

túlívá változott át, az Aranyalma újabb értelmet nyert. Gyönyörű és ragyogó, akár egy kis földgömb, s egy olyan világ kultúráit és személyiségeit köti össze, amely a legjobbat akarja gyermekeinek. Ragyogjon hát tovább, mint egy kisbolygó a világűrben...

Petr Sís

Hol volt, hol nem volt...

Hol volt, hol nem volt, ott, ahol hullottak a mesekönyvek és özönlöttek az illusztrációk... s ma már olyan ez, mint a mese a tarka rétről, ahol illatozó képek virágoztak a Mladé letá¹ átoktól szabadult kastélya előtt. Ez a kiadó könyvek fölött töprengetett, amióta világ a világ, olyannyira, hogy a kéményekből csak úgy dőlt a szívjóóság szívárványa. A legvarázslatosabb varázslók a jószágos sárkányok és képzőművészek segítségével kieszelték az egész világ varázslóinak, jötevőinek és képzőművészeinek találkozáját. A gonoszúsággal teli Világrontók² kővé változtak, a legmagasabb csúcsok egyik-másik boszorkánya mérgében kocsikenőcsként folyt szét. Micsoda öröm volt a Művészetek Háza³ nevű kastélyban! A fényhordozók kivilágították a helyiségeket, a boszorkák

seprűkön repkedtek, és kisöpörték az ellenségeskedést, a világ minden sarkából előkerült gyermekkönyvek legszebb képeit pedig erdei tündérek aggatták a rengeteg, a nagy bozótos és a varázslatos erdő éjig érő fáinak ágaira. Igen, a közepes hatótávolságú sárkányok átkozottul alacsonyan repültek, és buzogányok potyogtak, amelyek menten Aranyalmákká változtak át. E szépség láttán a gyermekszemek úgy ragyogtak, akár a sarki fény. A mi szlovák képeink bizony nem vesztek el a ferde szemű japán és kínai mesterek rajzai vagy a pezsgőtől illatozó francia illusztrációk között; s az oroszok között sem, amelyeken a fültől Vlagyivosztokig ért a mosoly, s az amerikaiak között sem, amelyeken felhőkarcolót tűztek a kalaphoz. Némelyik kép képecskévé alakult át, s postabélyegként járta a világot⁴. A megnyitón a vidámságnak nem volt vége-hossza, patakokban folyt az élő víz, Fanyűvő és Nagyszakállú⁵ pedig sebesen főzte a kását. Ott jártam én is, ettem a kását én is, élő vizet prédikáltam és bort ittam, s a meséből már sose tértem vissza.

Ondrej Zimka

Fordította és a jegyzeteket írta: G. Kovács László

A 25. Biennáléra megjelentetett bélyegív Dušan Kállay 1983-as, Grand Prix-díjas illusztrációival

3 Szlovák nevén: Dom umenia; a Pozsony városközpontjában található épület, illetve intézmény a szlovák főváros művészeti életének egyik legfontosabb helyszíne, itt rendezik meg két évente az Illusztrációk Pozsonyi Biennáléját. Az intézmény egy ideje a „Dom umenia/Kunsthalle Bratislava” név alatt szerepel, de a lakosok, a képzőművészet iránt érdeklődő közönség továbbra is régi nevén emlegeti.

4 A BIB régi és rokonszenves hagyománya, hogy a tárlat alkalmából a kiállított képek közül egyik-másik postabélyegen is megjelenik.

5 Utalás Pavol Dobšinský (1828–1885) szlovák író, költő, folklorista és mesegyűjtő egyik meséjének hőseire.